

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Nc/2/2023
Identifikačné číslo spisu:	7114200016
Dátum vydania rozhodnutia:	11.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7114200016.6

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne T.. I. U., A. XX, B., proti žalovanému T.. Š. C., A. XX, B., o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 19C/1/2014, o námietke zaujatosti podanej žalobkyňou vo veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach sp. zn. 11NcC/4/2023, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach JUDr. Boris Brondoš, JUDr. Martin Kolesár a JUDr. Jarmila Čabaiová n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 11 NcC/4/2023 (vo veci Okresného súdu Košice I sp. zn. 19C/1/2014).

Odôvodnenie

1. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) bola dňa 6. apríla 2023 doručená námietka zaujatosti podaná žalobkyňou, týkajúca sa konania vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. značkou 11NcC/4/2023 a to voči sudcom v senáte 11NcC JUDr. Borisovi Brondošovi, JUDr. Martinovi Kolesárovi a JUDr. Jarmile Čabaiovej. Z obsahu námietky žalobkyne vyplýva, že má pochybnosti o nezaujatosti uvedených sudcov pre ich priateľský vzťah so žalovaným, s ktorým sa majú poznať dlhoročne cez spoločných priateľov a známych z právnickej obce v Košiciach. So žalovaným sa majú podľa žalobkyne stretávať na spoločenských podujatiach a udržujú s ním kontakt, o čom sa žalobkyňa dozvedela práve z justičného prostredia dňa 2. apríla 2023.

2. Z uvedených dôvodov žalobkyňa žiadala, aby boli menovaní sudcovia krajského súdu JUDr. Boris Brondoš, JUDr. Martin Kolesár a JUDr. Jarmila Čabaiová vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 11NcC/4/2023.

3. Sudca spravodajca JUDr. Boris Brondoš vo vyjadrení k námietke zaujatosti uviedol, že strany sporu ani ich zástupcov nepozná, k veci a osobám zúčastneným na konaní je bez vzťahu. So žalovaným nie je v priateľskom vzťahu, nemá s ním ani profesijnú skúsenosť.

4. JUDr. Martin Kolesár sa k námietke zaujatosti vyjadril tak, že k predmetnému sporu, jeho stranám, ani ich zástupcom nie je v akomkoľvek pomere, ktorý by mohol vyvolať čo i len najmenšiu pochybnosť

o jeho zaujatosti. Tvrdenie žalobkyne o existencii a podobe jeho vzťahu k žalovanému je od začiatku do konca vymyslené. Pravda je taká, že žalovaného ani len nepozná.

5. JUDr. Jarmila Čabaiová vo vyjadrení k námietke zaujatosti uviedla, že nevie o žiadnom dôvode, ktorý by bol spôsobilý založiť legitímne pochybnosti o jej zaujatosti v prejednávanej veci. Subjektívne sa v konaní necíti zaujatá. Nemá nijaký pomer k sporu, k jeho stranám, ich zástupcom, nepozná ich. So žalovaným nie je v priateľskom vzťahu ani v žiadnom bližšom osobnom vzťahu, nekontaktuje sa s ním, pozná ho len z úradnej činnosti, vie, že pracuje ako prokurátor. Rovnako nemá vedomosť o objektívnych dôvodoch pre jej zaujatosť.

6. Senát 6Nc najvyššieho súdu, zákonný senát na rozhodovanie o námietke zaujatosti, vec prejednal a dospel k záveru, že podmienky na vylúčenie namietaných sudcov z prejednávania a rozhodovania sporu neboli naplnené.

7. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

8. Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

9. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

10. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom, alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

11. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania, buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu (veci) pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (porovnaj I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

12. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňať svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne a zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu

konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdno-aplikačná prax najvyššieho súdu.

13. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu sporu, k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

14. Je dôležité zohľadniť skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania vecí), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, stranám, ich zástupcom či osobám zúčastneným na konaní, dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08). Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilégiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému.

15. Nezávislosť je najdôležitejšia vec justície. Nezávislosť súdnej moci je prejavom jej funkčnosti. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojím významom, a to jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, nezávislosť vo vzťahu k vedeniu a kolektívu súdu.

16. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného

správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (porovnaj II. ÚS 71/97).

17. Z judikatúry EŠLP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní disponuje.

18. Z hľadiska posúdenia opodstatnenosti stranou sporu vznesenej námietky zaujatosti nie je rozhodujúci jej osobný subjektívny názor, domnienka alebo úvaha. Nemožno preto bez ďalšieho brať na zreteľ len samotné pochybnosti namietajúceho o objektívnom a nestrannom rozhodovaní sudcu, ale vždy treba posúdiť skutočnosti, ktoré viedli k tomu, že strana pochybuje o objektívnosti sudcu. Vylúčiť namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu možno až vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je stranou len tvrdý, ale že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP.

19. Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 ústavy, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu.

20. V danom prípade žalobkyňa odôvodnila námietku zaujatosti sudcov senátu 11NcC Krajského súdu v Košiciach tým, že sa so žalovaným stretávajú na spoločenských akciách a udržujú so žalovaným kontakt, čo však menovaní sudcovia popreli a dokonca sudca JUDr. Kolesár uviedol, že tvrdenie žalobkyne považuje za vymyslené.

21. Vychádzajúc z vyššie uvedených zásad najvyšší súd dospel k záveru, že dôvodom námietky zaujatosti uplatnenej žalobkyňou nemožno prisvedčiť. Samotné subjektívne pochybnosti a domnienky žalobkyne, nemôžu bez uvedenia ďalších relevantných skutočností zakladať dôvod pre legitímne obavy z ich nestranného a nezaujatého rozhodovania.

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti zdôrazňuje, že obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, ktoré však podanie žalobkyne nenapĺňa. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

23. Keďže vylúčiť namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu možno až vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je stranou len tvrdý, ale že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP, senát 6C najvyššieho súdu po zhodnotení veci nezistil reálnu existenciu takých okolností objektívnej povahy, ktoré by v zmysle § 49 ods. 1 CSP vyvolali odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti členov vec prejednávajúceho senátu Krajského súdu v Košiciach, a ktoré by tak odôvodňovali ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu, vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 11NcC/4/2023. Preto na uvedenom základe žalobkyňou podanej námietke zaujatosti nevyhovelo.

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.